

**КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ФІЛІЯ КЛАСИЧНОГО ПРИВАТНОГО УНІВЕРСИТЕТУ У МІСТІ КРЕМЕНЧУК**

**Кафедра кафедри автомобільного транспорту та транспортних технологій**

## **СИЛАБУС**

**навчальної дисципліни  
«ОРГАНІЗАЦІЯ АВТОМОБІЛЬНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ І БЕЗПЕКА ДОРОЖНЬОГО РУХУ»**

### **КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ ТА ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА**

|                                    |                                                                                                                                        |
|------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Викладач</b>                    | Головіна Олена Валентинівна, доцент кафедри автомобільного транспорту та транспортних технологій<br><b>e-mail:kremuniver@gmail.com</b> |
| <b>Контактний тел.</b>             | +38(099)7662279                                                                                                                        |
| <b>E-mail:</b>                     | e-mail:kremuniver@gmail.com                                                                                                            |
| <b>Сторінка курсу на сайті КПУ</b> | <a href="http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/uk/node/5563">http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/uk/node/5563</a>                |
| <b>Консультації</b>                | <i>Консультації:</i> за графіком консультацій викладача                                                                                |

### **АНОТАЦІЯ**

Навчальна дисципліна «Організація автомобільних перевезень і безпека дорожнього руху» є вибіркоким компонентом змісту освітньо-професійної програми зі спеціальності 274 Автомобільний транспорт (освітньої програми: Автомобільний транспорт) і входить в цикл професійної підготовки за ступенем вищої освіти – бакалавр. Згідно з навчальним планом денної форми навчання вивчення дисципліни заплановано у 7 семестрі (4 курс).

Курс спрямований на підготовку фахівців, здатних ефективно організовувати автомобільні перевезення та забезпечувати безпеку дорожнього руху шляхом аналізу, планування і впровадження сучасних рішень.

*Об'єкт і предмет дисципліни:* Об'єктом вивчення дисципліни «Організація автомобільних перевезень і безпека дорожнього руху» є транспортні процеси, які включають планування, організацію, контроль і управління перевезеннями автомобільним транспортом; предмет – вивчення принципів, методів, процесів та технічних засобів, які забезпечують ефективне функціонування транспортної системи з урахуванням безпеки дорожнього руху. Ця дисципліна розглядає як організацію перевезень, так і технічні, правові та організаційні заходи для забезпечення безпеки на дорогах.

*Місце дисципліни у навчальному процесі:* дисципліна вивчається на основі базової загальнотехнічної та правової підготовки студентів, міждисциплінарні зв'язки ґрунтуються на знаннях, отриманих під час вивчення таких навчальних дисциплін: «Вступ до фаху», «Експлуатаційні матеріали», «Автомобілі».

Освітній процес з дисципліни здійснюється за такими формами: навчальні заняття; самостійна робота; контрольні заходи. Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є: лекції; практичні заняття, а також консультації.

Практичні заняття передбачають: при проведенні практичних занять за всіма темами передбачено організовувати бесіди по окремих питаннях теми, що розглядається на занятті, порівнювати теоретичний матеріал з реальними подіями, що відбуваються у світі та Україні.

Самостійна робота студентів полягає у засвоєнні вивченого навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача.

Консультації призначені для роз'яснення студентам теоретичних або практичних питань.

Засвоєння навчального матеріалу перевіряється за допомогою поточного контролю, який здійснюється на практичних заняттях у формі усних відповідей, самостійних робіт, тестових завдань, розв'язання практичних завдань та підсумкових тематичних контрольних робіт.

Оцінка якості засвоєння навчальної дисципліни «Організація автомобільних перевезень і безпека дорожнього руху» включає проведення проміжного контролю, модульного контролю та складання підсумкового заліку.

Для модульного контролю засвоєння студентами навчального матеріалу, що вивчається під час аудиторних занять і самостійної роботи, передбачено проведення двох модульних контролів, порядок проведення та зміст яких наводиться в робочій програмі навчальної дисципліни з урахуванням наявних засобів діагностики. Для атестації студентів на відповідність їхніх знань з ефективної організації автомобільних перевезень вимогам, викладеним в програмі навчальної дисципліни, а також в робочій програмі навчальної дисципліни «Організація автомобільних перевезень і безпека дорожнього руху» створюються фонди засобів педагогічної діагностики, які включають типові завдання, модульні контрольні роботи. Вони забезпечують об'єктивну оцінку знань, умінь та рівнів набутих компетенцій з освітньо-професійної програми: «Автомобільний транспорт».

### **ФОРМАТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**Загальна кількість годин – 120, у т.ч. 48 години аудиторних занять і 72 години самостійної роботи студента. Кількість кредитів ECTS – 4**

| Всього кредитів ECTS | Всього годин | Аудиторних годин | У тому числі |                    |                         | Самостійна робота |
|----------------------|--------------|------------------|--------------|--------------------|-------------------------|-------------------|
|                      |              |                  | Лекції       | Лабораторні роботи | Семінарські (практичні) |                   |
| 4                    | 120          | 48               | 24           | -                  | 24                      | 72                |

### **ОЗНАКИ ДИСЦИПЛІНИ**

| Курс (рік навчання) | Семестр | Цикл підготовки | Нормативна/вибіркова |
|---------------------|---------|-----------------|----------------------|
| 4                   | 7       | професійна      | варіативна           |

### **МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

#### **Мета навчальної дисципліни**

«Організація автомобільних перевезень і безпека дорожнього руху» має на меті придбання студентами знань, умінь і навичок про вантажі, вантажо- і пасажирообіг, ефективність і продуктивність рухомого складу, технологію й організацію перевезень і роботи служб АТП з безпеки руху.

#### **Завдання навчальної дисципліни**

Основними завданнями вивчення дисципліни «Організація автомобільних перевезень і безпека дорожнього руху» є формування комплексу знань, вмінь і уявлень, необхідних для самостійного організації перевезень вантажів і пасажирів автомобільним транспортом, визначенню економічної ефективності перевезень, вибору рухомого складу, організації вантажно-розвантажувальних робіт.

### **ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ**

#### **У результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати:**

- вантажі і їхні характеристики, вантажо- і пасажирооборот;
- автомобільні транспортні засоби;
- експлуатаційні якості рухомого складу;
- організацію і технологію перевезень вантажів і пасажирів;
- організацію вантажно-розвантажувальних робіт;
- основи управління перевезеннями;
- класифікацію ДТП, заходи щодо підвищення безпеки дорожнього руху;
- психофізіологічні основи діяльності водія;
- вплив експлуатаційних якостей дороги на безпеку руху;
- задачі служб АТП по безпеці руху.

### **Після вивчення дисципліни студенти повинні вміти:**

- визначати продуктивність автомобіля й автомобільного парку;
- визначати й аналізувати собівартість перевезень;
- організовувати рух при перевезеннях вантажів, здійснювати планування перевезень і управління ними;
- аналізувати транспортні події;
- досліджувати характеристики дорожнього руху.

Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 27 Транспорт за спеціальністю 274 Автомобільний вивчення дисципліни «Організація автомобільних перевезень і безпека дорожнього руху» сприяє формуванню компетентностей та програмних результатів навчання:

**Інтегральна компетентність:** Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері автомобільного транспорту або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів технічних наук, економіки та управління і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

#### **Загальні компетентності:**

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Здатність здійснювати безпечну діяльність.

ЗК 11. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК 12. Здатність працювати в міжнародному контексті.

\*ЗК 15. Здатність вирішувати проблеми у нових і нестандартних професійних ситуаціях з урахуванням стану та розвитку автомобільного транспорту, соціальної і етичної відповідальності за прийняті рішення;

\*ЗК 16. Здатність застосовувати професійні та особистісні якості для забезпечення конкурентоспроможності на українському та міжнародному ринку праці.

#### **Фахові компетенції:**

ФК 7. Здатність аналізувати технологічні процеси експлуатації, обслуговування й ремонту об'єктів автомобільного транспорту як об'єкта управління, застосовувати експертні оцінки для вироблення управлінських рішень щодо подальшого функціонування підприємства, забезпечувати якість його діяльності;

ФК 8. Здатність організовувати ефективну експлуатацію об'єктів автомобільного транспорту, їх систем та елементів;

ФК 13. Здатність аналізувати техніко – експлуатаційні показники автомобільних транспортних засобів, їх систем та елементів з метою виявлення та усунення негативних чинників та підвищення ефективності їх використання;

\* ФК 16. Здатність застосовувати знання з сучасного стану конструкцій автомобілів і розуміння рівня їх впливу на ефективність, безпеку і екологічні показники використання

#### **Програмні результати навчання**

РН 1. Мати концептуальні наукові та практичні знання, необхідні для розв'язання спеціалізованих складних задач автомобільного транспорту, критично осмислювати відповідні теорії, принципи, методи і поняття;

РН 4. Відшуковувати необхідну інформацію в науково-технічній літературі, базах даних та інших джерелах; аналізувати та оцінювати цю інформацію;

РН 8. Розуміти і застосовувати у професійній діяльності нормативноправові та законодавчі акти України, міжнародні нормативні документи, Правила технічної експлуатації автомобільного транспорту України, інструкції та рекомендації з експлуатації, ремонту та обслуговування автомобільних транспортних засобів, їх систем та елементів;

РН 9. Аналізувати та оцінювати об'єкти автомобільного транспорту, їх системи та елементи;

РН 16. Організовувати експлуатацію автомобільних транспортних засобів, їх систем та елементів;

\*РН 26. Здійснювати професійну діяльність дотримуючись вимог охорони праці, техніки безпеки, протипожежної безпеки та санітарногігієнічного режиму.

## ПЛАН КУРСУ

| Назва змістових модулів та тем                                                                                                                                         | Лекц. | Практ<br>(сем.) | Завдання для самостійної роботи                                                                                                                                                                     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|-----------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Змістовий модуль № 1. Транспорт та його роль, вантажі, вантажо- і пасажирообіг, класифікація транспортних засобів, його експлуатаційні якості та продуктивність</b> |       |                 |                                                                                                                                                                                                     |
| <b>Тема 1. Введення. Вантажі і вантажообіг, пасажирообіг</b> Практичне заняття № 1. Вантажі і вантажопотоки                                                            | 1     | 2               | 1.Опрацювання лекційного матеріалу,<br>2. Самостійне опрацювання теоретичного питання:<br>Тара і маркірування вантажі.<br>3.Підготовка до практичного заняття.                                      |
| <b>Тема 2. Експлуатаційні якості автомобільного транспорту</b> Практична робота №2. Техніко-експлуатаційні показники роботи рухомого складу.                           | 1     | 2               | 1.Опрацювання лекційного матеріалу,<br>2. Самостійне опрацювання теоретичного питання:<br>Показники оцінки використання габаритних розмірів автомобіля.<br>3.Підготовка до практичного заняття.     |
| <b>Тема 3. Продуктивність автомобіля й автомобільного парку</b> Практична робота №3. Організація руху рухомого складу                                                  | 2     | 2               | 1.Опрацювання лекційного матеріалу,<br>2. Самостійне опрацювання теоретичного питання:<br>Продуктивність автомобіля – таксі.<br>3.Підготовка до практичного заняття.                                |
| <b>Змістовий модуль 2. Собівартість автомобільних перевезень, вибір рухомого складу, організація руху автомобілів</b>                                                  |       |                 |                                                                                                                                                                                                     |
| <b>Тема 4. Собівартість автомобільних перевезень, транспортні витрати</b>                                                                                              | 2     | -               | 1.Опрацювання лекційного матеріалу,<br>2. Самостійне опрацювання теоретичного питання:<br>Аналіз впливу техніко-економічних показників на собівартість автомобільних перевезень.                    |
| <b>Тема 5. Вибір вантажного рухомого складу</b> Практична робота №4. Вибір вантажного рухомого складу                                                                  | 2     | 2               | 1.Опрацювання лекційного матеріалу,<br>2. Самостійне опрацювання теоретичного питання:<br>Ефективне застосування самонавантажувачів.<br>3.Підготовка до практичного заняття.                        |
| <b>Тема 6. Організація руху автомобілів при перевезеннях вантажів</b>                                                                                                  | 1     |                 | 1.Опрацювання лекційного матеріалу,<br>2. Самостійне опрацювання теоретичного питання:<br>Організація руху при магістральних перевезеннях.                                                          |
| <b>Тема 7. Технологія перевезень вантажів</b> Практична робота №5. Перевезення вантажів у контейнерах і на піддонах                                                    | 1     | 2               | 1.Опрацювання лекційного матеріалу,<br>2. Самостійне опрацювання теоретичного питання:<br>Особливості технології перевезень сільськогосподарських вантажів.<br>3.Підготовка до практичного заняття. |
| <b>Змістовий модуль 3. Організація вантажних і пасажирських перевезень вантажів, планування та управління перевезеннями</b>                                            |       |                 |                                                                                                                                                                                                     |
| <b>Тема 8. Організація перевезень вантажів</b> Практична робота №6. Перевезення різних видів вантажів                                                                  | 1     | 2               | 1.Опрацювання лекційного матеріалу,<br>2. Самостійне опрацювання теоретичного питання:<br>Міжнародні перевезення.<br>3.Підготовка до практичного заняття.                                           |

| Назва змістових модулів та тем                                                                                                                                                                                                  | Лекц.     | Практ (сем.) | Завдання для самостійної роботи                                                                                                                                                                                        |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|--------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Тема 9. Організація і механізація вантажно-розвантажувальних робіт</b>                                                                                                                                                       | 1         | -            | 1.Опрацювання лекційного матеріалу,<br>2. Самостійне опрацювання теоретичного питання:<br>Призначення та галузь застосування вантажно-розвантажувальних машин.<br>Класифікація.                                        |
| <b>Тема 10. Пасажи́рські перевезення</b><br>Практична робота №7. Техніко-експлуатаційні показники роботи автобусів                                                                                                              | 2         | 2            | 1.Опрацювання лекційного матеріалу,<br>2. Самостійне опрацювання теоретичного питання:<br>Таксомоторні перевезення.<br>3.Підготовка до практичного заняття.                                                            |
| <b>Тема 11. Управління перевезеннями</b><br>Практична робота №8. Міжміські і міжнародні перевезення вантажів                                                                                                                    | 2         | 2            | 1.Опрацювання лекційного матеріалу,<br>2. Самостійне опрацювання теоретичного питання:<br>Диспетчерське керівництво перевезеннями.<br>3.Підготовка до практичного заняття.                                             |
| <b>Змістовний модуль № 4. Безпека дорожнього руху</b>                                                                                                                                                                           |           |              |                                                                                                                                                                                                                        |
| <b>Тема 12. Введення в безпеку дорожнього руху (БДР). руху</b><br>Практична робота №9. Основні нормативні акти і діяльність організацій в області дорожнього                                                                    | 2         | 2            | 1.Опрацювання лекційного матеріалу,<br>2. Самостійне опрацювання теоретичного питання:<br>Державна автомобільна інспекція.<br>3.Підготовка до практичного заняття.                                                     |
| <b>Тема 13. Дорожньо-транспортні пригоди (ДТП). Їхній облік і аналіз. Психофізіологічні основи діяльності водія</b><br>Практична робота №10. Основні положення картки обліку ДТП. Кількісний, якісний, топографічний аналіз ДТП | 2         | 2            | 1.Опрацювання лекційного матеріалу,<br>2. Самостійне опрацювання теоретичного питання:<br>Зниження працездатності водія і її наслідків.<br>3.Підготовка до практичного заняття.                                        |
| <b>Тема 14. Дорожні умови і безпека руху</b><br>Практична робота №11. Підсумковий коефіцієнт аварійності                                                                                                                        | 2         | 2            | 1.Опрацювання лекційного матеріалу,<br>2. Самостійне опрацювання теоретичного питання:<br>Принципи усунення небезпечних ділянок дороги.<br>3.Підготовка до практичного заняття.                                        |
| <b>Тема 15. Основи організації дорожнього руху (ОДР). Організація роботи служб АТП по забезпеченню безпеки руху</b>                                                                                                             | 2         |              | 1.Опрацювання лекційного матеріалу,<br>2. Самостійне опрацювання теоретичних питань:<br>Задачі служб АТП по забезпеченню БДР.<br>Організація кабінету безпеки дорожнього руху.<br>3.Підготовка до практичного заняття. |
| Залік                                                                                                                                                                                                                           |           | 2            |                                                                                                                                                                                                                        |
| <b>Всього:</b>                                                                                                                                                                                                                  | <b>24</b> | <b>24</b>    |                                                                                                                                                                                                                        |

### ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

У процесі вивчення навчальної дисципліни «Організація автомобільних перевезень і безпека дорожнього руху» використовуються наступні види контролю:

1. Поточний контроль – здійснюється протягом семестру шляхом опитування на практичних заняттях, перевірки виконання тестових завдань, модульних контрольних робіт тощо. За змістом він включає перевірку ступеню засвоєння студентом навчального матеріалу, який охоплюється темою лекційного та практичного заняття, уміння самостійно опрацьовувати навчально-методичну літературу, здатність осмислювати зміст теми, уміння публічно та письмово представити певний матеріал, а також виконання завдань самостійної роботи.

2. Підсумковий семестровий контроль – здійснюється у формі письмового заліку відповідно до графіку освітнього процесу шляхом визначення ступеню засвоєння студентом навчальної дисципліни за результатами виконання обов’язкових завдань поточного (модульного) контролю.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою згідно з «Положенням про організацію освітнього процесу в КПУ». Результати поточного контролю здобувачів вищої освіти є складовими елементами підсумкової оцінки з дисципліни.

Оцінка рівня роботи студента під час навчальних занять та самостійної роботи здійснюється у межах 80 балів. Результати заліку у підсумковій оцінці складає 20 балів.

## РОЗПОДІЛ БАЛІВ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО (СЕМЕСТРОВОГО) ОЦІНЮВАННЯ

| Контрольний захід   | Бали       |
|---------------------|------------|
| <b>Модуль №1</b>    | <b>20</b>  |
| Практична робота 1  | 5          |
| Практична робота 2  | 5          |
| Практична робота 3  | 5          |
| Контрольна робота 1 | 5          |
| <b>Модуль №2</b>    | <b>15</b>  |
| Практична робота 4  | 5          |
| Практична робота 5  | 5          |
| Контрольна робота 2 | 5          |
| <b>Модуль №3</b>    | <b>20</b>  |
| Практична робота 6  | 5          |
| Практична робота 7  | 5          |
| Практична робота 8  | 5          |
| Контрольна робота 3 | 5          |
| <b>Модуль №4</b>    | <b>25</b>  |
| Практична робота 9  | 5          |
| Практична робота 10 | 5          |
| Практична робота 11 | 5          |
| Контрольна робота 4 | 10         |
| <b>Екзамен</b>      | <b>20</b>  |
| <b>Разом</b>        | <b>100</b> |

### Шкала оцінювання: 100-бальна, національна та ЄКТС

| Сума балів за всі види навчальної діяльності | Оцінка за шкалою ЄКТС | Оцінка за національною шкалою                              |                                                             |
|----------------------------------------------|-----------------------|------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|
|                                              |                       | для екзамену, курсового проекту (роботи), практики         | для заліку                                                  |
| 90-100                                       | A                     | відмінно                                                   | зараховано                                                  |
| 82-89                                        | B                     | добре                                                      |                                                             |
| 75-81                                        | C                     |                                                            |                                                             |
| 67-74                                        | D                     | задовільно                                                 |                                                             |
| 60-66                                        | E                     |                                                            |                                                             |
| 35-59                                        | FX                    | незадовільно з можливістю повторного складання             | не зараховано з можливістю повторного складання             |
| 0-34                                         | F                     | незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни | не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни |

## 11. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Закон України Про транспорт від 10.11.94 №51 ст.447
2. Закон України Про автомобільний транспорт від 24.09.2008 №10-11 ст.137

3. Закон України «Про дорожній рух» від 1993, № 31 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12>
4. Закон України Про перевезення небезпечних вантажів від 06.04.2000 р. №28 ст.222
5. Закон України Про приєднання України до Європейської Угоди про міжнародне дорожнє перевезення небезпечних вантажів (ДОПНВ) від 02.03.2000 р. №1511-III
6. Закон України Про ратифікацію Конвенції про міжнародні автомобільні перевезення пасажирів і багажу від 08.04.1999 р. №581-XIV
7. Наказ Міністерства транспорту України Про затвердження Правил перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні від 14 жовтня 1997 року N 363, зі змінами та доповненнями
8. Постанова Кабінету Міністрів України Про затвердження Правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту від 18.02.1997 р. № 176, зі змінами та доповненнями
9. ДСТУ 2935–94. Безпека дорожнього руху. Терміни та визначення. – К.: Держстандарт України, 1995. – 16 с.
10. Маруніч В.С., Шморгун Л.Г. та ін. Організація та управління пасажирськими перевезеннями: підручник/ за ред. доц. В.С. Маруніч, проф. Л.Г. Шморгуна – К.: Міленіум, 2017. – 528 с.
11. Габрієлова Т. Ю. Організація та технологія доставки спеціальних категорій вантажів : підручник / Т. Ю. Габрієлова, С. Л. Литвиненко, О. В. Баннов. – Нац. авіаційний ун-т. – К. : Кондор, 2018.– 416 с.
12. Вантажознавство та схоронність вантажів: конспект лекцій / А. Л. Кравець, В. І. Шевченко, А. М. Киман, С. П. Кануннікова, Д. О. Кульова. – Харків: УкрДУЗТ, 2020. – Ч. 1. – 58 с.
13. Бондарєв С.І. Пасажирські перевезення автомобільним транспортом. Навчальний посібник для студентів напрямку «Транспортні технології» вищих навчальних закладів. - К.: НУБіП, 2012. – 431 с.
14. Кашканов, А. А. Безпека дорожнього руху : навчальний посібник / А. А. Кашканов, О. Г. Грисюк, І. І. Гуменюк. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 90 с.
15. Парасюк В. М., Демків Р. Я., Когут В. М. Безпека дорожнього руху : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 340 с.
16. Сайт Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України (Мінінфраструктури) URL: <https://mtu.gov.ua/>
17. Сайт Державної служби України з безпеки на транспорті URL: <https://dsbt.gov.ua/>
18. Типове положення про Систему управління безпекою руху на автомобільному транспорті (на всіх рівнях–міністерство–підприємство): Наказ Міністерства транспорту України від 12.11.2003 № 877 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dnaop.com/html/1663/>
19. Енглезі Й.П. Організація перевезення небезпечних вантажів. Підручник / Й.П. Енглезі, О.Є. Пахно, – Донецьк: ДІАТ, 2008. – 240с.